Udgivet 2024/25

Kongelys® anno 2024

Design Niels Rasmussen Thykier 1930

T3/Kongelys®, dansk design.
Gennem generationer godt lys for alle
- også for konger.

T3/Kongelys® anno 1930
Billedudsnittet er fra Niels Rasmussen Thykiers brochure fra 1930

Niels Rasmussen Thykier 1883-1978

Thykier, Hagemanns Kollegium 1908

Kongelys®-lampens fader var billedhugger Niels Rasmussen Thykier.
Men hvordan fik han ideen til at give sig i kast med en lampeproduktion?
Anledningen var hans svigerfar Wilhelm Kruses 70 års fødselsdag i 1928.
Thykier ville gerne give en god personlig gave. Han fremstillede derfor en bordlampe af patineret kobberplade og med ciseleret fod. Wilhelm Kruse blev så begejstret for den, at han opfordrede Thykier til at begynde en fremstilling af lampen.
Thykier fulgte opfordringen.

Bordlampen til Wilhelm Kruse, med betegnelsen T1, blev kun fremstillet i det ene eksemplar, og blev efterfulgt af bordlampen T2. Der blev ikke fremstillet mange T2, før en ny T3 major var udviklet. Denne bordlampe, med en ø40 cm skærm blev fremstillet i et større antal og herefter var den mest populære, T3 Minor med en ø37cm skærm klar til masseproduktion i 1930. Thykier fremstillede sine lamper på Gladsaxe Møllevej, nu Møllemarken i Bagsværd.

Han gik aldrig på kompromis med design-, lys- og udførelseskvaliteten. Stel blev udført i massiv messing, og de transparente skærme blev fremstillet af karton, der gennem en speciel oliebehandling fik en helt særlig stoflighed. Skærmene kunne fås I forskellige udgaver: Ensfarvede i lys natur, eller med udsmykninger af bl.a. billedhugger og professor E. Utzon-Frank, maler og keramiker Jais Nielsen eller malerne Harald Hansen og Mogens Lorentzen.

Niels Rasmussen Thykier - lampefabrikant
Det lå ikke i kortene at Thykier skulle blive lampefabrikant; det blev et af de mange sociale spring han foretog i sit liv. Niels var et ud af elleve børn på et husmandssted på Kni mark. Som barn kom han ud at tjene som vogterdreng, og han fik næsten ingen skolegang. Efter konfirmation kom Niels i manufakturlære i Thisted.
Drevet af en livslang trang til at skabe, til viden, kunst og kultur, tog Niels Rasmussen Thykier springet og kom på Kunstakademiet, malerskolen, École des Beaux Arts i Paris og igen på Kunstakademiet, billedhuggerskolen. På G.A. Hagemanns kollegium traf Thykier sin hustru lægestuderende Ellen Kruse.

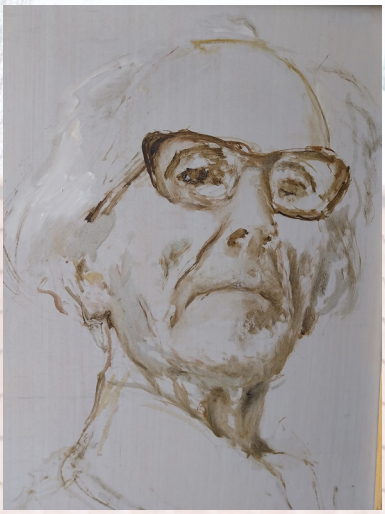

Selvportræt, skitse 1970

Hovedparten af Thykiers liv faldt i perioder med meget vanskelige vilkår:
1. verdenskrig, Den Spanske Syge, depressionen og 2. verdenskrig. Det var vanskelige tider for de fleste, men for kunstnere var det næsten umuligt at skaffe sig det nødvendige udkomme. Thykier var en god portrætmaler, men det klientel, der havde råd, stillede ofte krav, der var svært forenelige med Thykiers opfattelse af god kunst.
Springet til lampefabrikant var en mulighed for at sikre den nødvendige indkomst, og samtidig var det en mulighed for at designe, skabe, opfinde og lære. Der blev aldrig tale om en fabriksmæssig produktion, men nærmere en håndværksmæssig produktion, med Thykier som mester, der kunne det hele - og helst ville det hele selv. Ikke så langt fra at være billedhugger.
Lampefabrikationen blev aldrig den helt store økonomiske succes, men da Thykier levede hele livet yderst spartansk, blev det dog til at opføre 3 ejendomme på Gladsaxe Møllevej, nu Møllemarken. Alle 3 ejendomme er erklæret bevaringsværdige og sikret gennem lokalplan.

Thykiers maleri af dagligstuen på Hagemanns kollegium 1911.
Gengivelse med venlig tilladelse fra ©2021 Christie's images limited

Succes kommer ofte sent, nu et århundrede efter det blev malet, er Thykiers maleri fra dagligstuen på Hagemanns kollegium solgt på auktion i London for et meget højt beløb, og de originale T3 lamper sælges også til høje priser.

Niels Rasmussen Thykier havde skabt en lampe i 1930, der blev produceret som originaler og kopier gennem mange år, og som nu 94 år efter relanceres.
Mens Thykier levede og producerede sine T3-lamper, forstod han at drage fordel af Fog & Mørup's stærke markedsføring af Kongelys®. T3 var et bedre design, og han kunne sælge alt hvad han producerede, fordi han tiltrak de kvalitetsbevidste kunder, institutioner og private.

Bordlampen har ofte været anvendt i danske film og TV-serier som f.eks. *Den forsvundne fuldmægtig* 1971, *Matador* 1978-1981, *Edderkoppen* 2000 og *Kongekabale* i 2004. Arbejdslampen T3 pryder også Niels Bohr's 'museumskontor' på Niels Bohr Instituttet.

T3 og Kongelys®

T3 bordlampen, designet af Niels Rasmussen Thykier, stod klar i 1930 og blev i begyndelsen distribueret af grossisten Holger Grum i Kronprinsensgade. I løbet af 30'erne steg efterspørgslen og Thykier indledte et samarbejde med lampeproducenten Fog & Mørup, som herefter overtog markedsføringen af Thykier's lampe.

I 1937 lavede Fog & Mørup et markedsføringsstunt. Anledningen var Christian X's 25 års regeringsjubilæum. Kongen fik foræret en kopi af Thykiers T3 bordlampe, den blev af Fog & Mørup døbt 'Kongelys'.

I deres katalog fra 1937/38 præsenteres både T3 Minor og Kongelys, hvor Kongelys® er Fog & Mørups egenproducerede kopi af T3 Minor. Begge bordlamper fremstilles i bruneret messing, som var typisk for den tid.

Thykier's T3 bordlamper blev fremstillet i en væsentlig højere kvalitet end Fog & Mørup's Kongelys®. Thykier instruerede sine forhandlere om altid at prissætte T3 Minor 2 kroner højere end Kongelys®. Herved blev sælgeren motiveret til at lovprise T3-bordlampens høje kvalitet, det suveræne håndværk med de fine detaljer og gode materialer.

T3 Minor bordlampen
Design: Niels Rasmussen Thykier 1930. Produceret af designeren fra 1930 til slutningen af 50'erne. Den gennemgående afbryder var en særlig feature på alle Thykier's bordlamper.

Fog & Mørup påbegyndte deres egen produktion af Kongelys® omkring 1937 angiveligt ifølge en aftale med Thykier. Ifølge designerens søn arkitekt Anders Thykier, og sønnesøn arkitekt Carsten Thykier, forelå der en royalty-aftale, som Fog & Mørup efterfølgende misligholdt. De nærmere detaljer omkring denne aftale kendes ikke.
Thykier udtrykte ofte, i de senere år af sit liv, bitterhed over, at Fog & Mørup misligholdt aftalen ved ikke at betale royalty. Senere producenter af Kongelys® Lyskær-LYFA og Horn Belysning betalte heller ikke royalty til Thykier familien.
Thykier og Fog & Mørup producerede herefter sideløbende, med succes, hver sin udgave frem til slutningen af 50'erne. I denne periode overlod Thykier markedsføringen og distributionen af sin T3 lampe til "Den Permanente".

Kongelys® kopien produceret af Fog & Mørup i slutningen af 30erne.
Det var en billigere udførelse af Niels Rasmussen Thykier's T3 Minor bordlampe, som på det tidspunkt, efter gensidig aftale, blev solgt parallelt med denne.

Horn Belysning relancerer Kongelys®

Fog & Mørup opkøbes af Lyfa i begyndelsen af 1978. I 70'erne udviklede Fog & Mørup en større udgave af Kongelys® med akrylskærm, som Horn Belysning overtog i 1991.

Christian X fik en Kongelyslampe foræret i 1937, og som opfølgning herpå fik Dronning Margrethe foræret et nummereret eksemplar af den store udgave på sin 60 års fødselsdag i 2000 (nr. 1 ud af højst 500 nummererede eksemplarer). I anledning af Kronprinsparrets bryllup i 2004 følger Horn Belysning lampens kongelige tradition og lancerer den store udgave i børstet stål. Kronprinsparrets bordlampe bliver igen den første i en nummereret serie på højst 500 eksemplarer. Denne lampe har, som den eneste, Kronprinsparrets kongelige monogram indgraveret på et skilt under foden. Den store Kongelys® blev dog ikke en succes for Horn Belysning.

I 2010 overtog Delite via EM Belysning i Viborg alle Horn Belysning's rettigheder til Kongelys®.

Delite indgik i 2024 en royaltyaftale med Thykier familien.

Kongelys® bordlampe (den store)
Med opalhvid ø45cm akrylskærm, design: Lyskær-LYFA 1990.
Med mat opalhvid ø45cm glasskærm, design: Horn Belysning 2000.

Baggrundsfoto af Flemming Bruun 2021
Fra Gladsaxe Lokalhistorisk Forening
Årbog 2023

Kongelys® får nyt liv i 2024

Helt personligt har jeg altid været drevet af en fascination over godt håndværk. I Delite-sammenhæng er det produktion af høj kvalitet. I andre sammenhænge kan jeg begejstres over gode artikler, bøger eller film af høj kunstnerisk eller kulturhistorisk værdi. Derfor er det indlysende, at jeg blev begejstret, da vi i Delite fik mulighed for at genstarte produktionen af Kongelys®-lampen. At introduktionsåret 2024 også er året hvor Kronprins Frederik blev konge, er en ren tilfældighed.

Kongelys® er et godt eksempel på et kvalitetsprodukt; tidløst med sit enkle, smukke design og med en fremragende belysning. Bordfladen som Kongelys® står på, er ensartet og godt oplyst, og den transparente, opalhvide skærm giver samtidigt en behagelig oplysning af det omgivende rum. Der skabes en indbydende atmosfære omkring lampen. Lysets høje kvalitet er sikret med en varm farvetemperatur på 2700K og et farvegengivelsesindeks (Ra) på 90.

Peter S. Jessen 2024

Kongelys® 2024 - poleret rustfrit stål - Skærmdiameter ø37½ cm.
Højde 46 cm - vægt ca. 2,4 kg.
Artikelnr. 740102 - vejledende udsalgspris 4.995,-

Relanceringen af den oprindelige, tidløse og evigt moderne Kongelys®

Vi ønskede hos Delite, at relancere Kongelys®-bordlampen med respekt for det oprindelige T3 design, og samtidigt tilføre lampen de fordele, som den nye teknologi muliggør. Der er jo sket en del siden 1930. LED-lyskilder er blevet altdominerende. I 30', 40' og 50'erne var den anvendte lyskilde en 40W pære. Nu med den nye LED-belysning kan man med et energiforbrug på 8,3W endda opnå en endnu bedre belysning af bordfladen.
Arkitekt Carsten Thykier, designer Rune Balle Olsen og jeg gennemgik designet og diskuterede detaljer så Kongelys®, som den nu åbenbarer sig, er blevet endnu bedre. Den er mere tro mod Thykier's oprindelige design, men med vigtige Peter S. Jessen-detalje-forbedringer, som f.eks. en mere robust skærm i opalhvid akryl beskyttet af en dekorationsring og en indfældet O-ring i bunden af foden, som yder beskyttelse af underlaget, samt sikrer et skridsikkert fæste. Dekorationsring, lampefod, stamme samt stagholder og stag er fremstillet i rustfrit stål.
Det blev besluttet, at tiden var løbet fra den gennemgående afbryder i lampens fod, og at designet ville være enklere, hvis der ingen afbryder var. Nutidens teknologi giver, med mobil-apps og andre fjernbetjeningsløsninger, et væld af muligheder for skræddersyet tænd/sluk funktionalitet. Der tilbydes dog en afbryder på ledningen. Den enkle tænd/sluk funktion er dermed bibeholdt.

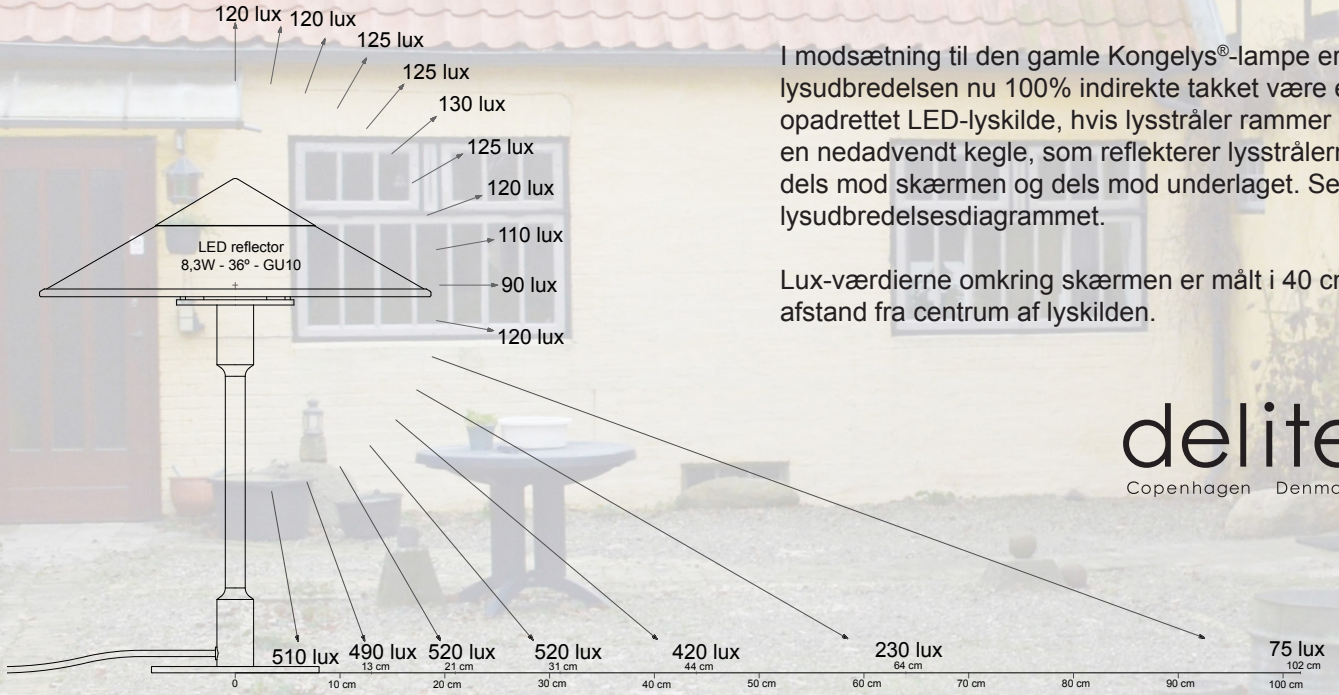

I modsætning til den gamle Kongelys®-lampe er lysudbredelsen nu 100% indirekte takket være en opadrettet LED-lyskilde, hvis lysstråler rammer en nedadvendt kegle, som reflekterer lysstrålerne dels mod skærmen og dels mod underlaget. Se lysudbredelsesdiagrammet.

Lux-værdierne omkring skærmen er målt i 40 cm afstand fra centrum af lyskilden.

delite®
Copenhagen Denmark

Delite ApS • Måløv Byvej 229E • DK-2760 Måløv • Tlf.: (+45) 77347890 • www.delite.dk • www.essorensen.com